

La referència més antiga coneguda de *Lacerta agilis* als Pirineus

Oscar Arribas

Avgda. Francesc Cambó 23, 08003 - Barcelona. E.mail: oarribas@xtec.cat

Resum

Es dona a conèixer la cita més antiga creïble de *Lacerta agilis* als Pirineus. La referència a la seva presència a Montlluís (“Montlouis” a l’original francès), correspon al llibre sobre la natura dels Pirineus que va escriure Eugen Trutat al 1894, vint i dos anys abans de la publicació de Boulenger (1916) que es considerava fins ara com la primera i on era citat tant del vessant de l’Arieja com de la Cerdanya: Ax-les-Thermes (Acs, en occità) i Porté (Portè, en català).

Resumen

Se da a conocer la cita más antigua creíble de *Lacerta agilis* en los Pirineos. La referencia a su presencia en las cercanías de Montlluís, corresponde al libro sobre la Naturaleza de los Pirineos que escribió Eugen Trutat en 1894, veintidós años antes de la publicación de Boulenger (1916) que se consideraba como la más antigua (tanto de la vertiente del Ariège como de la Cerdaña: Ax-les-Thermes y Porté).

Abstract

The most ancient report of *Lacerta agilis* in Pyrenees is given. The reference to its presence in Montlouis corresponds to the book about the nature of the Pyrenees written by Eugen Trutat in 1894, twenty two years before Boulenger (1916) publication, considered to be the oldest (both slope from Ariège and la Cerdanya: data from Ax-les-Thermes and Porté).

Paraules clau: *Lacerta agilis*, Eugen Trutat, Pirineus, primera cita

Palabras clave: *Lacerta agilis*, Eugen Trutat, Pirineos, primera cita

Key Words: *Lacerta agilis*, Eugen Trutat, Pyrenees, first report

Es considera que la primera referència de la presència de *Lacerta agilis* en els Pirineus prové de les publicacions de Boulenger (1916, 1921), en les quals es donen a conèixer les dades de dues femelles del Pirineu francès (Ax-les-Thermes i Porté) que assimila a la subespècie tipus. Abans, Chalande (1888) l’havia citat pels voltants

de Tolosa de Llenguadoc, però la cita es considera errònia.

No és fins al 1933 que Sagarra cita per primer cop l'espècie a La Molina (Girona), basant-se en una observació del il·lustre lepidopteròleg Ramón Vilarrubia. Palacios & Castroviejo (1975) descriuen, de la mateixa zona, (Puig d'en Bassa, a la Collada de Tosses, Girona) la subespècie *L. agilis garzoni*, dedicada al naturalista i conservacionista Jesús ("Suso") Garzón-Heydt. Altres referències a localitats inèdites provenen de Camara *et al.* (1990), que citen aquest llangardaix al Massís del Puigmal per primera vegada.

Una revisió de la distribució, hàbitat i ecologia de l'espècie es troba a Arribas (1999, 2000), mentre que la seva biologia ha estat estudiada per Amat *et al.* (2000, 2003).

Com s'esmenta a dalt, les primeres cites fiables (amb exemplars i fotografia) es consideren les de Boulenger al 1916. No obstant, Eugen Trutat, un zoòleg molt competent, va citar l'espècie vint i dos anys abans a la seva guia dels Pirineus, que es considera la primera guia moderna sobre la natura d'aquesta serralada (Trutat, 1894). Aquest autor diu en la part dedicada als rèptils (pàgina 312): "...*Le lézard des souches est rare partout; mais il se rencontre surtout dans les forêts des environs de Montlouis...*".

Eugen Trutat (1840-1910), metge de formació, va ser un dels millors pireneistes: naturalista, muntanyenc, geòleg, espeleòleg, pioner de la fotografia (en va fer més de 20.000 clixés durant més de cinquanta anys) i conservador del Museu de Tolosa de Llenguadoc. La seva tesi doctoral va versar sobre l'almesquera (*Galemys pyrenaicus*), és l'autor d'un catàleg dels mamífers dels Pirineus i és una de les dues úniques persones (juntament amb Cabrera) que van trobar la musaranya alpina (*Sorex alpinus*) al massís de la Maladeta, on no s'ha tornat a trobar des de fa més d'un segle. (http://en.wikipedia.org/wiki/Eug%C3%A8ne_Trutat).

Així doncs, és versemblant que aquesta cita de *Lacerta agilis* a les muntanyes que voregen Montlluís, sigui la més antiga (creïble) per aquesta espècie als Pirineus.

REFERÈNCIES

AMAT, F., LLORENTE, G. A., CARRETERO, M. A. (2000): Reproductive cycle of the sand lizard (*Lacerta agilis*) in its south-western range. *Amphibia-Reptilia*, 21: 463-476.

AMAT, F. A., LLORENTE, G. A., CARRETERO, M. A. (2003): A preliminary study on thermal ecology, activity times and microhabitat use of *Lacerta agilis* (Squamata: Lacertidae) in the Pyrenees. *Folia Zoologica*, 52 (4): 413-422.

ARRIBAS, O. (1999): Distribución y estatus de *Lacerta agilis* y *Zootoca vivipara* en Cataluña. *Butll. Soc. Cat. Herp.* 14 : 10-21.

- ARRIBAS, O. (2000): Morphology and taxonomic revalidation of *Lacerta agilis garzoni* Palacios & Castroviejo, 1975 in Vicente L. et Crespo E.-G. (eds.) 2000: *Mediterranean basin lacertid lizards. A biological approach* : 39-49.
- BOULENGER, G.A. (1916): On the Lizards allied to *Lacerta muralis*, with an Account of *Lacerta agilis* and *L. parva*. *Trans. Zool. Soc. London* XXI (1): 1-90.
- BOULENGER, G.A. (1920): *Monograph of the Lacertidae. Vol 1*. British Museum (N. H.). 352 pp.
- CAMARA, M. I.; GIL, J.; GONZÁLEZ, F.; PUIG, D. (1990): Noves dades sobre la distribució d'amfibis i rèptils al Ripollès. *C.E.C.R. Annals* 1989-1990: 71-77.
- CHALANDE, J. (1888): Faune des Reptiles de la région sous-pyrénéenne. *Bull. Soc. Hist. Nat. Toulouse* 22: 69-78.
- PALACIOS, F; CASTROVIEJO, J. (1975): Descripción de una nueva subespecie de lagarto ágil (*Lacerta agilis garzoni*) de los Pirineos. *Doñana, Acta vertebrata* 2 (1): 5-24.
- SAGARRA, L. (1933): Novetats herpetològiques. Troballa de la *Lacerta agilis* Linné a Catalunya. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.* 33 (8/9): 388-389.
- TRUTAT, E. (1894): *Les Pyrénées. Les montagnes, les glaciers les eaux minérales, les phénomènes de l'atmosphère, la flore, la faune et l'homme*. Paris, librairie J.-B. Baillière, 1896. 371 pp.